

Клопај, а не навијај!

Пре неколико дана сам, стицајем чудних околности, погледао последњих десетак минута кошаркашке утакмице Армани Џинс – Панатенаикос, коју је према очекивањима добио Жељко Обрадовић. Навијачи Арманија су били навијачи само у овом тексту, у стварности, то је била једна група посматрача који имају извесне симпатије према једном од два тима.

Може ли им се на томе замерити? Увек сам се питао ко то навија за кошаркашки тим у једној фудбалској земљи као што је Италија, земљи у којој је и поред извесних успеха у прошлости, кошарка била заправо, једна пролазна мода, која је дошла и прошла, задржавајући се тек у провинцији, пресиромашној да би се бавила фудбалом.

Исто тако међутим, и Панатенаикос, (као и Олимпијакос) постоји пре свега као кошаркашки клуб, иако има и своју фудбалску секцију; међутим, у фудбалском бизнису грчки капитал не може да парира ни италијанском (Интер, Милано) а немоли глобалном капиталу (Манчестер јунајтед/сити, Ливерпул, Арсенал) односно, како би се то рекло, ултимативно државним/националним пројектима (Реал Мадрид/Барселона). То нас наводи на питање шта је то уопште спортски клуб? Одговори покривају скалу од world wide мултинационалних предузећа, до локалних миљеника, који задовољавају потребе за забавом једне мале заједнице. Али ту разлику у величини прати и једна друга разлика, разлику у симболичкој улози клуба. У случају клубова мултинационалних предузећа, симболичка улога је јасна: они нуде могућност (јасно, само симболичку) да се буде део институције моћи, без обзира на порекло и социјални статус и да се тако у неизвесном свету стекне макар привид извесности. Тако ће, на пример, Манчестер јунајтед ће добити 4 од 5 утакмица, у 3 од 5 случајева ће бити првак Енглеске, а једном у пет година и првак Лиге шампиона. Прилично добри (извесни) изгледи за будућност! Ти изгледи зависе од ауре непобедивости укотвљених у Манчестерову традицију, али још више у финансије који му омогућавају привлачење одговарајућег играчког кадра који ту традицију треба да настави; тај кадар међутим кошта, па стога Манчестер нужно мора да послује као компанија којој је у интересу да максимизира профит. Отуда је навијач који само навија истовремено и потрошач који не троши довољно, па компанија мора да

га преваспита. Најпре га треба натерати да седне (зато су укинута стајаћа места на стадионима) затим му треба стрпати у уста нешто што ће да поједе или да грицка, а потом и нешто што ће да попије. При свему томе, јасно, не остаје пуно времена за навијање, али то навијање није толико ни важно, будући да су такозвани резултати обезбеђени квалитетом играчког кадра.

Извесност, коју продају ове компаније, убија навијање: не можете навијати да сунце изађе ујутру, јер ће оно свакако изаћи и без вашег навијања и ви то врло добро знате.

Извесност, коју продају ове компаније, убија навијање: не можете навијати да сунце изађе ујутру, јер ће оно свакако изаћи и без вашег навијања и ви то врло добро знате. Управо зато мултинационалним корпорацијама под именом "фудбалски клубови" готово је свеједно да ли играју пред својим навијачима или на страни, као што им свеједно да ли њихове производе купује особа из града у коме им се налази стадион или са другог краја света. Стога навијачи Манчестера из Манчестера живе у илузији да је Манчестер њихов клуб: не, они су само потрошачи производа Манчестера, који имају могућност да потроше нешто више пара на његове производе.

Спорт као наставак политике другим средствима

Како ствари стоје са малим клубовима? Рецимо, навијач сте италијанског кошаркашког клуба Монтепаски Сиена: навијате за свој клуб и понекад, или чак често, победите римску Лотоматику или милански Армани Џинс и тако се симболички осветите римљанима и миланезима за чињеницу да фудбалски клуб Сиена не може да се носи са Ромом или Миланом/Интером. Додуше, Сиена је мали град, а доста младих људи не прати кошарку, односно навија за Јувентус, нема вас пуно, вас навијача Монтепскија, али за разлику од навијача Манчестера из тамо неке Србије, ви бар своје љубимце гледате уживо. Па ако победе, победе, ако изгубе, изгубе. Ионако је све само спорт.

Спорт није само спорт тамо где има проблема са државом. Реал Мадрид и Барселона не би били то што јесу да утакмице које играју нису део велике битке за Шпанију: десет година доминације Барселоне сасвим би сигурно и последњег навијача Еспањола из Барселоне, навукло на идеју независне Каталоније; десет година доминације Реала довео би до смрти каталонског сепаратизма јер се никада нико није отцепио из осећања инфериорности. Тако ствари стоје у Шпанији, где спорт није само спорт. А како стоје у

Србији, где спорт уопште није спорт?

Рецентна историја кошаркашких клубова Црвена Звезда и Партизан заправо су историја Србије од 5. октобра, у малом: први клуб је најпре "европеизован" (тзв. "пројекат европска Звезда") што ће рећи маркетиншки исцеђен до последње капи крви уз помоћ огромних кредита који су сада дошли на наплату. Неко се играо кошаркашког клуба, а пет минута пре него што је ствар отишла дођавола, непоменути су напустили клуб, вероватно се изговарајући вишком обавеза. Увек се наиме, има шта "европеизовати". Данас, кошаркашки клуб Црвена Звезда можда постоји, са очима изван сваке доброте, јер се ништа више добро у том клубу не може видети: ако тај клуб уопште постоји, то је онда карикатура некадашњег клуба, исушена љуштура која споља одаје утисак некакве егзистенције, док изнутра у њој нема ни капи живота. При свему овоме, мени је жао једино навијача Звезде. Нису то заслужили.

Кошаркашки клуб Партизан је, ко зна како, избегао "европеизацију", будући да (срећом!) није постојао никакав пројекат "европски Партизан".

Са друге стране, кошаркашки клуб Партизан је, ко зна како, избегао "европеизацију", будући да (срећом!) није постојао никакав пројекат "европски Партизан". И ево како би тај тим – КК Партизан – изгледао ако бисмо га зачас промотрили из тзв. "европске" визуре: на његовом челу налази се извесни Предраг Даниловић (који је у својој каријери имао и "националистичких" испада попут онога када је у сред НБА сезоне отишао на опереацију да би на лето могао играти за репрезентацију) а не неки од евро-реформаторских менаџера узорног ЦВ-ија, чија је кошаркашка стручност потврђена непогрешивим препознавањем кошаркашке лопте у друштву кликера и клупка вуне. Истовремено на клупи Партизана налазио се извесни Душко Вујошевић, један скроман тренер лишен било какве харизме или дара да направи играча (посебно центра) или моћи да их мотивише, или образује, и још неко ко пре свега, не зна енглески, за разлику од, рецимо, свемогућег тренерског горостаса формата Змаге (Меркатор) Сагадина, кошаркашког тренера са ЕУ лиценцом.

Можда је време да се ипак мало уозбиљимо: кошаркашки клуб Партизан односно хала Пионир за време евро-утакмица можда је последње место слободе у овој земљи, слободе да се навија за себе, а не за другога, а да вас у том часу нико не назива клерофашистом. То је једино у Србији место на коме је очигледно да није нормално бити аутошовиниста (јер нема ниједног рационалног, што ће рећи изван-патолошког разлога, зашто би неко из Београда/Србије у Пиониру навијао за Каха Лаборал, а не за Партизан)

а ако то неко и јесте, у Пиониру му се не ставља одмах у уста микрофон док се публика под претњом искључивања ућуткује. Иако је услед свих ових разлога српска црта у кошаркашком клубу Партизан присутна, навијање у Пиониру показује да брига о властитом идентитету није синоним за националну чистоту, као што је то случај са неким другим националним идентитетима. Напротив, начин на који публика прихвата странце подсећа на интегришућу моћ српске културе, пре свега књижевности, али не и само књижевности: наиме, данас српској књижевности припадају многа велика дела која су написали аутори који, строго узевши, нису Срби, али су прихватили српску културу као своју тиме је обогаћујући за једну црту коју не би имала. Такав културни инпут она не би добила да пре тога није имала моћ интеграције, моћ да буде отворена, а то је моћ култура које се не стиде себе и не плаше света (без обзира на то шта свет мислио о њима).

Публика инстинктивно осећа да се у троуглу који чине навијачи, играчи и кошаркашка традиција (национална и клупска) може створити један посебан квалитет, некаква друга снага, којом се може победити противник.

Тог страха нема ни у Пиониру, можда зато што публика инстинктивно осећа да се у троуглу који чине навијачи, играчи и кошаркашка традиција (национална и клупска) може створити један посебан квалитет, некаква друга снага, којом се може победити противник који располаже предношћу у материји (у преводу: у финасијама), у коју се неретко убраја и располагање очиним видом судија. Тако утакмице у Пиониру добијају и своју етичку и метафизичку компоненту. Зато Партизан и јесте, пре свега, идеја. Навијачка бука која се чује у Пиониру могућа је управо зато што кроз њу проговара та етичка и метафизичка димензија. Она проговара управо ту, јер нигде другде и не може да се оспоји. Баш као оваплоћене те идеје, навијачка атмосфера у Пиониру, а не пука материја (у преводу: буџет) чини да КК Партизан функционише без обзира на све смене у играчком и тренерском кадру. Али не само то: управо та бука играчима говори да се овде не ради о пукој кошаркашкој утакмици, ни о пуком бизнису (у преводу: ја теби 15 кошева/5 скокова по утакмици, а ти мени 300 000€ по години) већ о томе да се у Пиониру дешава нешто што бисмо могли назвати "делима љубави" (да посудим ту лепу ситагму од једног песника који је волео Византију). Отуда Партизанови странци играју много пожртвованије него други, отуда се бацају и за изгубљеним лоптама, јер инстинктивно осећају да оно у чему учествују није тек пуко одрађивање уговора: у Пиониру се не игра само за кош више, већ за тај хук са трибина у коме се не види, али се осећа жеђ за правдом и жеђ за слободом. Такав хук ниједна жеља за забавом или сигурношћу не може да произведе. Тај хук је отуда симбол да у Пиониру, као ни око њега, нема ни забаве, ни извесности и једино што се може јесте: навијати за себе.